

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

3. на міждержавному рівні часто саме в межах кримінального права проводяться розслідування щодо протиправної діяльності міжнародних компаній;

4. факт притягнення до кримінальної відповідальності підриває ділову репутацію компанії, що може стримати зростання злочинності серед інших юридичних осіб;

5. можливість проводити ефективну боротьбу з дестабілізацією економіки, включаючи зростання інфляції, переміщення капіталу в тіньовий сектор економіки, корупцією (корпоративною корупцією як її різновидом), фінансуванням тероризму і організованою злочинністю, з фіктивними одноденними фірмами.

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що в українському кримінальному законодавстві інститут відповідальності юридичних осіб є новим і недосконалим. Для застосування його на практиці існує потреба у подальшому вдосконаленні положень чинного КК України. Приймаючи до уваги вищезазначені розглянуті аргументи, можна допустити, що запропоновані нововведення мають певні недоліки, які можуть призвести до необгрунтованого впливу на економічну активність в країні та спровокувати розширення випадків прояву корупції. Однак, як демонструє світова практика, кримінальна відповідальність юридичних осіб є ефективним методом боротьби з кримінальними правопорушеннями, в першу чергу в економічній сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України (редакція від 18.03.2016) // Відомості ВРУ.
2. Михайлов О.О. Юридична особа як суб'єкт злочину: іноземний досвід та перспективи його застосування в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.О. Михайлов ; Акад. адвокатури України. – Київ., 2008. – 18с.
3. Крайник Г. С. Теоретичний і практичний аспекти визнання юридичної особи суб'єктом злочину / Г. С. Крайник. // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tipp_2013_1_18.pdf.

СУДДЯ ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Логвиненко М.І.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету
Сумського державного університету*

Основою побудови в Україні демократичної та правової держави є забезпечення ефективного механізму судового захисту. Судова влада є самостійною гілкою влади та повинна забезпечити захист гарантованих Конституцією України [1] та законами прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства і держави. Суддя є посадовою особою державного органу судової влади, яка наділена повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі. Проте, на практиці мають місце випадки вчинення кримінальних правопорушень суддями, - особами, які за своєю професійною діяльністю теоретично повинні не лише дотримуватись всіх норм чинного законодавства, а приймати законні справедливі судові рішення, призначати покарання, відповідні тяжкості вчинених злочинних діянь, пропагандувати абсолютне дотримання законності в усіх сферах життєдіяльності соціуму. Справедливі та виважені судові рішення (особливо пов'язані з призначенням покарання у вигляді позбавлення волі), здатні змінити долі учасників судового процесу (насамперед, обвинуваченого). Тому, особа, яка вирішила пов'язати своє життя з професійною суддівською діяльністю повинна володіти не лише глибокими знаннями чинного законодавства, а й бути високоморальним та порядним громадянином своєї країни.

В теорії кримінального права злочинами проти правосуддя визнаються передбачені розділом XVIII Особливої частини Кримінального кодексу (далі КК України), суспільно-небезпечні діяння, які посягають на процесуальну діяльність

органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду, та органів виконання судових рішень із розслідування, судового розгляду, прийняття та виконання судових вироків, ухвал та постанов у цивільних, кримінальних та адміністративних справах.

В останні роки більшість громадян України стали обізнаними про роботу судової системи нашої держави. Звичайно, це пов'язане як із тими резонансними подіями, що відбулися та продовжують відбуватися в Україні, а також із активними їх висвітленням у засобах масової інформації. Винесення свідомо неправосудних судових рішень підриває довіру зрощує до судової гілки влади, руйнує повагу до суддів, ставить під сумнів та спричиняє шкоду особистим правам, честі, гідності та репутації громадян.

Наприклад, колишній суддя Тульчинського районного суду поніс кримінальну відповідальність. За постановлення неправосудних рішень вказаного суддю у січні 2014 року Летичівським районним судом Хмельницької області засуджено до 5 років 2 місяців позбавлення волі за ч. 2 ст. 375 КК України. Зазначений вирок залишено у силі Вищим спеціалізованим судом України із розгляду цивільних і кримінальних справ [2].

Стаття 375 КК України встановлює, що постановлення суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови, карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років. Ті самі дії, що спричинили тяжкі наслідки або вчинені з корисливих мотивів, в інших особистих інтересах чи з метою перешкодження законній професійній діяльності журналіста, -караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років [3]. Вчинення злочину, передбаченого ст. 375 КК можливе лише у формі активних дій, із умисною формою вини, що підтверджує використовується в диспозиції ст. 375 КК вказівка «завідомо». Функцією суду є здійснення правосуддя, проте у кримінальному праві ця функція виступає об'єктом кримінально-правової охорони. Це пов'язане з тим, що при вчиненні злочину, передбаченого ст. 375 КК України основним його об'єктом є правосуддя. Додатковим об'єктами при цьому можуть виступати права та інтереси особи, які порушуються неправосудним вирок, рішенням, ухвалою або постановою.

Обов'язковим елементом кожного складу злочину є його суб'єкт. В КК України значний перелік кримінально-правових норм передбачає відповідальність суб'єкта, який, поряд із загальними ознаками, наділений додатковими, які зазвичай описані в диспозиції конкретної кримінально-правової норми. Такий суб'єкт у теорії кримінального права отримав назву спеціального. Таким чином, суб'єкт передбаченого ст. 375 КК України злочину є спеціальним, а саме, ним є суддя, який постановив завідомо неправосудний вирок самостійно або у складі колегії суддів. Спеціальні ознаки судді як суб'єкта постановлення завідомо неправомірного вироку впливають з чинних нормативно – правових актів України. Такими ознаками є: наявність вищої юридичної освіти; проходження спеціальної підготовки та складання кваліфікаційного іспиту; стаж роботи в галузі права не менше як 3 роки; проживання на території України не менше 10 років; володіння державною мовою; призначення або обрання суддею; наділення особи повноваженнями виконувати обов'язки судді на професійній основі; зайняття штатної суддівської посади в одному з судів України.

Неправосудність судового акту означає застосування при вирішенні справи норми права, яка за змістом не відповідає суті конфлікту. Розглядаючи зміст неправосудності судового вироку, рішення, ухвали або постанови, необхідно

звернути увагу на наявність таких порушень: 1) невідповідність судового рішення фактичним обставинам цивільної, адміністративної або кримінальної справи; 2) неправильне застосування норм матеріального або процесуального права. Вид неправосудного судового акту залежить від характеру справи, у якій він винесений та інстанції, у якій розглядається справа.

Як вже зазначалося вище, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 375 КК України може бути вчинене лише особами, які безпосередньо здійснюють функції правосуддя та використовують із злочинною метою надану їм судову владу. Необхідно звернути увагу, що вчинення суддями зловживань або інших правопорушень не при здійсненні правосуддя цією статтею не охоплюється. В процесі притягнення до кримінальної відповідальності певних категорій осіб виникають складнощі, пов'язані з їх особливим статусом. Саме судді й відносяться до таких особливих категорій, оскільки користуються суддівським імунітетом. Притягнення судді до кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 375 КК України, можливе лише після подолання так званого імунітету. Очевидно, що володіння суддівським імунітетом спрямоване, в першу чергу на захист судді, як посадової особи державного органу судової влади, наділеної повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі від протиправних посягань, пов'язаних із його професійною діяльністю. Суддівський імунітет — це недоторканність судді. Суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку судом (статті 126, 149 Конституції). Припинення дії імунітету у зв'язку із втратою особливого юридичного статусу означає подальшу можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення суспільно-небезпечного діяння. В певних країнах існує позитивний досвід з цих питань. Так, відсутність суддівського імунітету в Нідерландах має наслідком зниження кількості кримінальних правопорушень, які вчиняються суддями. Це питання є дискусійним, однак, вважаємо, що існує необхідність суттєвого реформування положень чинного законодавства України в цьому напрямку.

Як висновок необхідно зазначити, що в Україні на теперішній час відсутній дієвий і ефективний механізм притягнення суддів до кримінальної відповідальності. У зв'язку з цим дане питання не втрачає своєї актуальності та продовжує залишатися предметом дослідження багатьох науковців. При цьому, виражаючи повагу до професійної діяльності висококваліфікованих та професійних суддівських кадрів, які належним чином здійснюють правосуддя, необхідно наголосити, що з метою відновлення довіри до судової системи є нагальна потреба в практичній дії положень ст. 375 КК України. Впевнені, що вдосконалення правового механізму притягнення суддів до кримінальної відповідальності сприятиме забезпеченню здійснення правосуддя неупередженим, справедливим судом та зростанню поваги до судової системи в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Засуджений екс-суддя має сплатити 6, 4 млн. грн. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://misto.vn.ua/news/item/id/8890>.

3. Кримінальний Кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Мельник І.А.

студентка II курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Ключко А. М.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету

Сумського державного університету

Презумпція невинуватості особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, визнається однією з найвагоміших демократичних засад, що характеризують правову державу. Вона містить в собі безцінну моральну значимість, а також має важливі правові наслідки. Невипадково, що питання, пов'язані з названою засадою кримінального судочинства, постійно перебувають в полі зору як науковців, так і практиків.

Презумпція (*presumptio*) – слово латинського походження, яке перекладається буквально як «припускати». В одному із таких значень воно використовується й у сучасній українській мові: «Презумпція, ...припущення, що ґрунтується на ймовірності» [1, с. 869].

Навіть в історичному аспекті розглядається позиція, що необхідність доведення вини покладається на ініціатора процесу. Презумпція невинуватості тривалий час «відстоювала» своє місце в науці та законодавстві України. У радянський період вона фактично не існувала, особливо в період сталінських репресій. Під час розслідування злочину до уваги, в основному, приймали спричинені суспільно-небезпечні наслідки, шкоду, заподіяну існуючому режимові, а також політичні міркування обвинуваченого.

У 50-60-ті роки науковці почали активно висловлювати думки про доцільність презумпції невинуватості. Так одна група теоретиків висловлювала щодо презумпції невинуватості негативне ставлення у зв'язку з тим, що вона заважає боротьбі зі злочинністю. Інші науковці, навпаки, вважали достатніх наявність підстав, щоб включити в чинне кримінально-процесуальне законодавство формулу презумпції невинуватості у вигляді окремої правової норми. Проте в законодавстві, зрештою, ця ідея знайшла своє закріплення. У статті 160 Конституції СРСР 1977 року вказувалося, що ніхто не може бути визнаний винним у вчиненні злочину, а також підданий покаранню інакше як за вироком суду. У цій нормі визначилася основа мета презумпції невинуватості: визнавати винним має право тільки суд [2, с. 571].

У Європі презумпція невинуватості на доктринальному рівні була вперше сформульована Ч. Беккарія у книзі «Про злочини і покарання», виданій в 1764 р. Автор книги стверджував, що «ніхто не може бути названий злочинцем, доки не винесений обвинувальний вирок, і суспільство не може позбавити звинувачуваного своєї заступництва до того, як буде вирішено, що він порушив умови, при дотриманні яких йому й забезпечувалася ця опіка». На законодавчому рівні, вважається, вперше презумпція невинуватості як законодавчий принцип в сучасному розумінні, була проголошена у 1789 р. у французькій Декларації прав людини і громадянина в ст. 9, зміст, якої визначав: «кожна людина вважається невинною до тих пір, поки він не буде оголошений винним; якщо буде визнано необхідним стягнути його затримання, всяка сором'язлива міра, яка не є необхідною для утримання його під охороною, повинна суворо каратися законом» [3, с. 5-6].

Нині принцип презумпції невинуватості – це основоположне кредо будь-якої цивілізованої держави, яке записане в усіх міжнародних документах про права людини. У статті 7 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод нормативні підстави презумпції невинуватості тлумачиться так: «Ніхто не може бути визнаний винним у вчиненні будь-якого кримінального злочину внаслідок якоїсь дії чи